

LEDARE

Ledare: Söndagssignerat/Hans Bergström: Persson och opinionen

PUBLICERAD 1999-06-20

UTVALD LÄSNING I DIN MEJLBOX

DN:s chefredaktör Peter Wolodarski väljer ut veckans mest läsvärda artiklar.

Skaffa nyhetsbrev

I radions lördagsintervju drog vice statsminister Lena Hjelm-Wallén sin slutsats av svensk EU-opinion, bland annat som den kom till uttryck i valet förra helgen: "Vi ska ta det mer lugnt." Integrationen ska "inte forceras". I EMU-frågan är det klokt att "vänta och se".

EU/EMU är den ena stora frågan där socialdemokratin har svårt med sin egen väljaropinion. Den andra är kärnkraften. Ska Sverige stänga av hälften av elproduktionen

En sådan linje har ännu svagare stöd i opinionen än en positiv EU-politik. Enligt Sifos helt färsk mätning är det endast 16 procent av svenska folket som stöder politiken att "avveckla kärnkraft genom regeringsbeslut, även om tillsynsmyndigheterna inte anser detta nödvändigt av säkerhetsskäl". 83 procent av sympatisörerna vill fortsätta använda nuvarande reaktorer eller rent av bygga nya.

Professor Sören Holmberg redovisar liknande resultat i senaste SOM-undersökningen från Göteborgs universitet (boken "Ljusnande framtid"). Endast 10 procent av socialdemokratiska väljare vill börja avveckla kärnkraften nu.

"Vänta och se" har alltså ett ännu mycket starkare folkligt stöd vad gäller kärnkraftsavveckling än i fråga om EMU. Ändå avser regeringen börja lägga ner väl fungerande kärnkraftverk till varje pris och oavsett vad svenska folket tycker. Efter Regeringsrättens utslag i veckan är det fritt fram att sätta i gång. Hur kommer sig denna skillnad i partiledningens sätt att reagera på opinionen

Frågornas karaktär rymmer betydande likheter.

Båda bedömdes av Olof Palme ha potential att spränga det socialdemokratiska partiet, eftersom de 1

mobiliserar heta övertygelser, 2

går på tvärs med de sociala och ekonomiska frågor som formar socialdemokratins lojalitetskitt.

Båda har stora verkningar för landet och måste därför även sakligt hanteras med största allvar av regeringen.

I båda frågorna har också opinionen förändrats med åren. När socialdemokraterna svängde till "avveckla med förnuft" 1979-80 var en majoritet av de egna väljarna tveksamma till kärnkraften. När Ingvar Carlsson hösten 1990 meddelade att Sverige skulle ansöka om medlemskap i EU var en majoritet även av de socialdemokratiska sympatisörerna för EU. Till och med ställda inför den hårt formulerade satsen "Sverige bör ansöka om medlemskap i EU även om det betyder minskad politisk självständighet" svarade mer än hälften av socialdemokraterna "ja" 1990. Sedan dess har opinionen blivit mer negativ till EU och betydligt mer positiv till kärnkraften.

Så många likheter. Ändå väldig vindkänslighet i EU-frågan, total likgiltighet för opinionen i kärnkraftsfrågan. Varför

Att ta hänsyn till opinionen om kärnkraften borde vara lättare; majoritetens mening sammanfaller med vad som är bra för ekonomin samt gillas av såväl LO som näringslivet. I EMU-frågan finns däremot en konflikt. Sveriges ställning i Europa och stabiliteten för näringslivet rubbas av att regeringen följer den tveksamma majoriteten i det egna partiet. Ändå är det i EMU-frågan man följer rådande opinion, inte i kärnkraftsfrågan.

I vägval av det här slaget har partiledaren och statsministern ett avgörande inflytande. Inget tyder på att Persson själv haft/har någon stark övertygelse i någon av frågorna. Vi kan på goda grunder utgå ifrån att han i båda mest tänkt politiskt.

Jag har bara kunnat finna ett tänkbart rationellt skäl till att han valde att börja lägga ner kärnkraftverk, mot de egna myndigheternas bedömning och mot slutsatserna i den process som letts av hans energiminister. Det skälet heter "bondeoffer". Genom att offra de två aggregaten i Barsebäck, hälften så stora som de övriga kärnkraftsaggregaten, kunde han få centern med på att utan ny folkomröstning bryta låsningen vid årtalet 2010 som slutår för all kärnkraft i Sverige. För centerledaren Olof Johansson var det viktigare att kunna fysiskt starta avvecklingen än att få nya ord om när den skulle avslutas, ty därmed bröt han ett praktiskt tabu. Från olika utgångspunkter kunde Persson och Johansson förenas i samma slutsats: avveckla något nu. Johansson ville börja för att visa att det gick att lägga ner. Persson ville avveckla för att kunna bevara.

Men jag vet inte om handlingslogiken var denna. Det bör snart visa sig. Om analysen är korrekt blir det Barsebäck och inget mer. Något beroende av centern har ju Persson inte heller längre. Och ny folkomröstning om kärnkraften har han sluppit.

Göran Perssons val av moment och frågor för hårdför handling (kärnkraften, skolans kommunalisering) respektive "vänta och se" (skatterna, EMU) är inte lätta att begripa. Kan det vara så att han uppfattar att risker som mest kommer från vänster (som EMU-motståndet och antikärnkraftsopinionen) är farligare än risker som mera kommer från mitten/höger (prokärnkraft, för EMU, skattesänkningar)

I så fall följer en tydlig slutsats för den typ av socialdemokrater som inte tänker som Schyman: visa att Persson inte kan lita på er lojalitet till varje pris!

TEXT

BERGSTRÖM-HANS

© Detta material är skyddat enligt lagen om upphovsrätt